

25.9.2019

Opetushallitus
kirjaamo@oph.fi

ASIA: Lausuntopyyntö 11.9.2019 OPH-2011-2019 Luonnos puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon, henkilökohtainen avustaminen, muuttamiseksi SORA-tutkinnoksi

VIITE: Invalidiliiton asiantuntijalausunto

Opetushallitus on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta, jossa esitetään puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon muuttaminen SORA-tutkinnoksi. Henkilökohtainen avustaminen on ollut puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon perusteissa (OPH-2442-2017) 1.1.2018 alkaen. Invalidiliitto toivoo opetushallituksen huomioiman lausuntomme, vaikka lausuntopyyntöä ei ole nimenomaisesti lähetetty Invalidiliitolle.

Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Edustamme 146 jäsenyhdistyksemme kautta 30 000 fyysisesti vammaista ja toimintaesteistä suomalaista. Näin ollen lausunnolla olevalla tutkinnolla on merkittävä vaikutus myös jäsenistömme itsenäisen elämän, itsemääräämisoikeuden ja turvallisen henkilökohtaisen avun palvelun saatavuudessa.

Kannatamme henkilökohtaisen avun tutkintoa osaksi SORA-tutkintoja

Invalidiliitto kannattaa henkilökohtaisen avun tutkinnon muuttamista SORA-tutkinnoksi. Muistiossa on perustellusti kuvattu henkilökohtaisen avun sisältöä ja työnkuva. Henkilökohtaisten avustajien työ tapahtuu pääasiallisesti yksityisöskentelynä, yksityishenkilöiden, eli vammaisen henkilön yksityisyyden ja kodin piirissä. Työtehtäviin kuuluu runsaasti avun käyttäjän yksityisyyden piiriin kuuluvia työtehtäviä, kuten avustamista avustettavan ohjeiden mukaan raha-asioiden hoitamisessa, asioinnissa, intiimitoimissa avustamista sekä tilanteissa, joissa on erityisen välttämätöntä kunnioittaa

25.9.2019

vaikeavammaisen avustettavan tai työnantajan kotirauhaa, henkilökohtaista vapautta ja koskemattomuutta. Työn lähtökohta on ehdoton luottamuksellisuus.

Kuten muistiossa todetaan, henkilökohtaisen avustajan koulutukseen ja ammatissa toimimiseen sisältyy myös alaikäisten turvallisuutta sekä asiakasturvallisuutta koskevia vaatimuksia. Näitä työtehtäviä ovat myös muistiossa mainitut peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailussa, liikkumisessa sekä apuvälineiden ja pyörätuolin käytössä avustaminen. Henkilökohtaisen avustajan tehtäviin sisältyy em. lisäksi lukuisia tilanteita, joissa vammaisen henkilökohtaisen avun käyttäjä joutuu täysin luottamaan monin eri tavoin omaan avustajaansa. Näihin tilanteisiin liittyy myös mahdollisuuksia taloudellisiin rikoksiin, lääkkeiden anastamiseen, mahdollisuus painostukseen, hyväksikäyttöön jne. Tästä syystä on tarpeen toteuttaa kaikki sellaiset toimet, jotka osaltaan ennaltaehkäisevät näitä riskejä.

Invalidiliitolle on tullut viitteitä vuosien varrella asiakasturvallisuuspuutteista nimenomaan yksityisessä yksityshenkilöiden kodeissa. Tällä hetkellä ennaltaehkäisevät valvontamekanismit ovat hyvin vähäiset. Esimerkiksi työnantajat eivät voi tarkistaa työnhakijan rikosrekisteriotetta, lukuun ottamatta työnhakijan työskennellessä alaikäisten kanssa.

Katsomme, että tässä kontekstissa SORA-säädös parantaisi koulutuksen ja sen jälkeisen työelämän turvallisuutta ja lisäisi koulutuksen ja tutkinnon järjestäjien mahdollisuutta puuttua opiskelijan soveltumattomuuteen ja häntä koskeviin turvallisuuskysymyksiin. Ehdotus edistäisi samalla potilas- ja asiakasturvallisuutta ja varmistaisi opiskelijoiden soveltuvuutta ammattiin.

Henkilökohtaisen avustamisen tutkinto-osan siirtäminen pois puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnosta

Opetushallituksessa valmistellaan myös muutosta puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon perusteisiin (OPH-2442-2017). Tutkinnon perusteluonnoksen mukaan puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkintoon sisältyisi jatkossa kaksi henkilökohtaiseen avustamiseen liittyvää tutkinnon osaa: ammattiosajana toimiminen henkilökohtaisen avun palvelujärjestelmässä (45 osp) ja henkilökohtaisena avustajana toimiminen (30 osp).

25.9.2019

Invalidiliitto toteaa tässä yhteydessä, että kyseinen henkilökohtaiseen avustamiseen liittyvä tutkinto-osa olisi perusteltua siirtää pois puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnosta kokonaisuudessaan. Henkilökohtainen apu on korostetusti ihminen ihmiselle tehtävä työ, joka edellyttää kykyä toimia erilaisissa tilanteissa, joustavasti ja ihmisläheisesti. Palvelu on ns. iholla annettava sosiaalipalvelu.

Katsomme, ettei nykyinen tutkinto vastaa sille asetettuja tavoitteita ja henkilökohtaisen avun sisältöä. Tutkinto sisältää myös elementtejä, jotka eivät vastaa työn toimintaperiaatteita. Tästä syystä alan koulutus olisi luontevampaa siirtää omaksi tutkinnoksi osaksi muita sosiaalialan koulutuksia. Lisäksi esitämme, että sen sisältöä on edelleen kehitettävä vastaamaan selkeämmin henkilökohtaisen avustajan työn roolia ja sisältöä.

Invalidiliitto ry

Helsingissä 24. syyskuuta 2019

Petri Pohjonen
pääjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Elina Nieminen, lakimies, elina.nieminen@invalidiliitto.fi